

GELLÉR BALÁZS JÓZSEF – BÁRÁNYOS BERNADETT*

A tulajdon és a büntetőeljárás

I. Bevezetés

A büntetőeljárás során a tulajdonjog többféle formában korlátozható, illetve vonható el. A zár alá vétel a rendelkezési jog, azaz a tulajdonjog egyik részjogosítványát korlátozó kényszerintézkedés,¹ a vagyonek Kobzás pedig természeténél fogva az egyik legerősebb beavatkozás a tulajdonjogba.² Mivel a zár alá vétel elrendelésének egyik törvényi célja a vagyonek Kobzás biztosítása, az intézkedés alkalmazásának keretei, és ennek bírói értelmezése alapvetően kihat a zár alá vétel működésére is. Jelen tanulmány célja annak vázlatos bemutatása, hogy a zár alá vétel, illetve a vagyonek Kobzás kapcsán milyen nem kívánt jelenségek figyelhetők meg a jogalkalmazói gyakorlatban. Tanulmányunk végén röviden kitérünk a Legfőbb Ügyészség által lefolytatott vizsgálatra, mely a vagyonek Kobzással kapcsolatos joggyakorlat felülvizsgálatára irányult. Az összefoglaló jelentés több általunk is észlelt visszásságra hívja fel a figyelmet, és olyan megállapításokat tesz, amelyek következetes alkalmazásától a jövőben pozitív változások remélhetők.

II. A tulajdon elvonása és a polgári per eredményének annullálása zár alá vétel által

Azt, hogy ez a büntetőeljárás kényszerintézkedés milyen mértékű beavatkozást jelent a polgári jogi viszonyokba, jól szemlélteti a következő eset. Az ügy tényállása szerint több gazdasági társaság között együttműködés jött létre egy energetikai projekt megvalósítására. A projektre új társaságot alapítottak, amelyben több társaság részesedést szerzett. A társaságok között egy opciós jog gyakorlásával és az opció ellenértékének megfizetésével kapcsolatban vita alakult ki. Az opciós jogát érvényesítő cég Választottbíróshoz fordult, a nemzetközi választott bíróság a társaság igényét jogosnak fogadta el, az alperes fizetési kötelezettségét állapította meg több millió euró tőkeösszeg, annak kamatai, valamint a perköltség erejéig. Az alperes a fizetési kötelezettségének nem tett eleget, és rendes bírósági eljárásban kezdeményezte a választottbírósi ítélet érvénytelenítését. Miután ez nem vezetett eredményre, a jogosult végrehajtási tanúsítvány kibocsátását indítványozta, melynek a bíróság eleget is tett. Ezt követően a

* Gellér Balázs József, egyetemi tanár – Bárányos Bernadett, egyetemi tanársegéd

¹ Be. 159. § (1) bekezdés.

² Btk. 75. § (3) bekezdés.

jogosult átutalási végzés kibocsátását kérte. A pénzhez azonban nem jutott hozzá, mivel a magyar nyomozó hatóságok az energetikai projekt miatt hűtlen kezelés gyanújával nyomozást indítottak, a nyomozó hatóság pedig az átutalási végzés kibocsátása előtt két nappal elrendelte az adós bankszámlái vonatkozásában a zár alá vételt. A végzést azonban a nyomozó hatóság felettes szerve hatályon kívül helyezte és az összeg zár alá vételét a jogosultnál rendelte el. A bíróság négy hónappal később hozta meg a végzést a zár alá vétel elrendeléséről. A történet számos alapvető eljárási és anyagi jogi kérdést vetett fel.

Az eljárási kérdések közül itt mindössze az időszerűség problémáját emeljük ki. A Be. 159. § (7) bekezdése egyértelműen előírja, hogy amennyiben a zár alá vételt a nyomozó hatóság vagy az ügyész rendeli el, az indítványt a bíróság felé *haladéktalanul* elő kell terjeszteni. Mivel a zár alá vétel nyomozó hatósági elrendelése és a bírósági határozathozatal között több mint négy hónap telt el, ez az időtartam pedig a haladéktalanság fogalmának aligha felel meg, okszerűen felmerült a kérdés, hogy ez a jelentős késedelem kinek róható fel: az indítvány előterjesztése nem történt meg haladéktalanul, vagy a bíróságon feküdt el az ügy. További érdekes kérdés, hogy ezen rendelkezés megszegésének van-e szankciója, vagy egy *lex imperfectával* állunk szemben. A fellebbezést elbíráló végzés az utóbbira enged következtetni, mivel a Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint „a nyomozó hatóság, ügyészség esetleges késlekedése nincs kihatással a bíróság határozatára, a Be. 159. § (7) bekezdése jogvesztő határidőt nem tartalmaz, a bíróságnak érdemben el kell bírálnia az indítványt”.³

Az ügyben kétséges volt az is, hogy a vagyonekhozás törvényi feltételei fennállnak-e. Mivel a Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja arra a *bűncselekmény elkövetéséből eredő* vagyonra teszi kötelezővé a vagyonekhozás elrendelését, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben *szerezett*, okszerűen adódott a kérdés, hogy egy opciós jog biztosítása, illetve az opciós joggal való élés bűncselekményt megvalósíthat-e. A konkrét ügyben ennek eldöntése olyan gazdasági és tőkepiaci összefüggések elemzését igényelte volna, melyek elvégzésére kísérletet sem tett a nyomozó hatóság.

Ennél is érdekesebb kérdés azonban, hogy a zár alá vétellel érintett cég *bármit* megszerzett-e. Vagyonekhozás ugyanis arra a vagyonra rendelhető el, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett, azaz a vagyon realizálódott az elkövetőnél, tehát a bűncselekmény befejezetté vált, vagy legalábbis a részselekmények következtében a vagyon az elkövetőnél vagy rajta keresztül másnál legalább részben materializálódott. A jogirodalom is ennek megfelelő álláspontra helyezkedik: „Lényeges, hogy csak a tényleges vagyongyarapodás esetében lehet elrendelni az intézkedést, azaz a vagyonszerzés ígéretkor nem.”⁴ „A bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon a terhelt vagyonában növekedést idéz elő, és az intézkedés célja e növekedés teljes körű elvonása. E körben csak az vehető figyelembe, ami az elkövető vagyonába került, amelyen tulajdonjogot, hasznélvezetet, kezelői, használói jogot szerzett.”⁵ A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának bírái, valamint a megyei bíróságok büntető kollégiumainak vezetői 1999. május 18-ai együttes tanácskozásukon azt az álláspontot alakították ki,

³ 23.Bnf.5097/2015/5.

⁴ KIS NORBERT – HOLLÁN MIKLÓS – GELLÉR BALÁZS: *A Büntető Törvénykönyv magyarázata I. kötet Általános rész.* Budapest, 2008. 266. p.

⁵ Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényhez.

hogy „nem tekinthető a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonnak az olyan vagyontárgy, amelyen az elkövető nem szerzett tulajdont. Az ilyen vagyontárgyra nem lehet vagyonekobbzást kimondani, hanem az arra jogosultnak ki kell adni.”⁶

Ahogy az a vázlatosan ismertetett tényállásból egyértelműen kiderült, az átutalás nem történt meg a jogosult cég részére, az adósnál tehát semmiféle vagyoni hátrány nem keletkezett, aminek természetesen a hűtlen kezelés stádiumára is kihatása van, hiszen vagyoni hátrány hiányában a bűncselekmény nem lehet befejezett. E körben az ügyészi indítvány és a bírósági végzés is dogmatikai hibában szenvedett. Az előbbi szerint ugyanis „mivel az adós kimerítette a polgári jogi lehetőségeit, és a jogosult követelését teljesítenie kell – annak megtagadására nincs törvényes lehetősége, a társaság fizetési kötelezettsége és ezzel együtt a jogosult gazdagodása beállt, a bűncselekmény befejezetté vált”. A bíróság pedig a következőképpen érvelt a bűncselekmény befejezettségével: „a hűtlen kezelés büntette befejezett bűncselekmény, figyelemmel a ... végzésére, mely alapján az átutalási végzés kiállítása folyamatban van, és amely kiállítását követően a bíróság megküld a banknak, amely azonnal teljesíti a jogosult igényét”.

A fent idézett érvelések azonban a stádiumtani ellentmondásokon túl egy további problémát is felszínre hoznak. Abban az esetben ugyanis, ha az ügyészség és a bíróság által elismerten a jogosult a választottbíróság ítéletével megszerezte a vagyoni jogot, akkor ezt törvényesen szerezte meg, aminek következtében fel sem merülhet a vagyonekobbzás.⁷ Ha viszont nem szerezte meg a vagyoni jogot a választottbírósági ítélettel, akkor azért nincs helye vagyonekobbzásnak, mert a bűncselekmény kísérleti szakban rekedt.

Hiba lenne azonban azt gondolni, hogy itt „csak” büntető anyagi és eljárásjogi problémákról van szó, mivel a tulajdonjog megsértésének emberi jogi következményei is lehetnek. Az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez fűzött Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke garantálja a tulajdonjogot.⁸ Az Emberi Jogok Európai Bírósága a Venditelli ügyben⁹ rögzítette, hogy a zár alá vétel elrendelése, illetve fenntartása mindaddig nem ütközik az Egyezménybe, amíg az indokolható céljai fennállnak, amint azonban e célok okafogyottá válnak, a korlátozás fenntartása az Egyezmény sérelmével jár.

III. Néhány probléma a költségvetési csalás miatt folyó büntetőeljárásokban

A költségvetési csalás miatt folyamatban lévő büntetőeljárások anomáliák egész tárházát vonultatják fel a zár alá vétellel és a vagyonekobbzással kapcsolatban.

⁶ A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma és a Megyei Bíróságok (Fővárosi Bíróság) Büntető Kollégiumainak Vezetői: Jogértelmezési kérdések a Btk. és a Be. novellájának alkalmazása köréből I. pont, Btk. 62. §-ához.

⁷ A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény 58. §-a értelmében nemzetközi választottbíróági eljárásokban a választottbíróági ítélet hatálya ugyanaz, mint a jogerős bírósági ítéleté; annak végrehajtására a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok irányadóak.

⁸ „Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnék ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.”

⁹ Venditelli. v. Olaszország, Series A No 293-A, 1994. július 18.

Az első „újítás”, amire sok védő felkapta a fejét, hogy a nyomozó hatóságok a bankszámlákat a Be. 151. § (2) bekezdés b) pontja alapján egyszerűen lefoglalták, a zár alá vétel elrendelése érdekében pedig nem tettek előterjesztést. A lefoglalással szemben bejelentett panaszt elbírálva a Heves Megyei Főügyészség mindössze annyit rögzített, hogy „az irányadó joggyakorlat szerint a lefoglalás megelőzi a zár alá vétel alkalmazását, így ezt a kényszerintézkedést kell elsődlegesen alkalmazni a készpénz, illetve a számlapénz esetében is”.¹⁰ A lefoglalást továbbra is sérelmező beadványra a Legfőbb Ügyészség Kiemelt és Katonai Ügyek Főosztálya levelében annyit válaszolt, hogy a hivatkozott határozatban „kifejtett jogi álláspont megfelel az irányadó gyakorlatnak”.¹¹

A nyomozó hatóságok általi lefoglalás korábban sem volt ismeretlen, hiszen a Be. 160. § (3) bekezdése biztosítási intézkedésként lehetővé tette a nyomozó hatóság, illetve az ügyész számára dolgok lefoglalását. A Be. 160. § (7) bekezdése azonban egyértelműen rögzítette, hogy a biztosítási intézkedést követően a zár alá vétel elrendelését haladéktalanul indítványozni kell, ha pedig a bíróság a zár alá vételt nem rendelte el, a biztosítási intézkedést haladéktalanul fel kellett oldani.

A 2013. évi CLXXXVI. törvény 2014. január 1-jei hatállyal hatályon kívül helyezte a biztosítási intézkedés jogintézményét. „Mivel ezt a kényszerintézkedést részben a lefoglalás, részben pedig a zár alá vétel szabályai szerint kell végrehajtani, így egy olyan kényszerintézkedésnek a megjelenítése, amely tulajdonképpen nem tér el a lefoglalás és a zár alá vétel szabályaitól, szükségtelen”- írta a törvényi indokolás. A törvény ugyanakkor - a biztosítási intézkedés megszüntetése miatt, annak kiváltására - bevezette a zár alá vétel ügyész vagy nyomozó hatóság általi haladéktalan elrendelésének lehetőségét annak érdekében, hogy a kényszerintézkedéssel érintett ne hiúsíthassa meg a vagyoneklobzást vagy a polgári jogi igény kielégítését a bírósági döntés meghozataláig. „Értelemszerűen abban az esetben, ha a bíróság nem rendeli el a kényszerintézkedést, úgy azt annak elrendelője késedelem nélkül feloldani köteles”, rögzítette a törvényi indokolás.

A 2013. évi CLXXXVI. törvény sem változtatott tehát azon, hogy a nyomozó hatóság és az ügyész ideiglenes cselekvési lehetőség illeti meg. Garanciális szabály ugyanakkor, hogy ez esetben az indítványt a bíróság felé haladéktalanul elő kell terjeszteni. Ha a bíróság a zár alá vételt nem rendeli el, a zár alá vételt az ügyész, illetve a nyomozó hatóság késedelem nélkül feloldja. Az alkalmazandó kényszerintézkedés továbbra is a zár alá vétel. A lefoglalás tehát nem önálló jogcím, hanem a zár alá vétel végrehajtásának módja. Ez egyértelműen következik a Be. 159. § (8) bekezdéséből is, amely szerint „Ha a zár alá vételt az ügyész, illetve a nyomozó hatóság rendeli el, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság az (1) bekezdésben meghatározott dolgot – az ingatlan kivételével – lefoglalja.”

A fenti jogszabályi rendelkezésekből ezért álláspontunk szerint az következik, hogy bankszámla esetében a vagyoneklobzás biztosítására lefoglalást önmagában nem lehet elrendelni, hanem vagy kezdeményezni kell az ügyészségnél a zár alá vétel iránti indítvány bíróság elé terjesztését, vagy, ha a zár alá vételt a nyomozó hatóság vagy az ügyészség rendeli el, akkor az indítványt a bíróság felé haladéktalanul elő kell terjeszteni. A lefoglalá-

¹⁰ B.220/2013/1311. számú határozat.

¹¹ KF.5672/2015/1-I.

lás nem válthatja ki a zár alá vételt, és különösen nem vezethet azoknak a garanciális rendelkezéseknek és bírósági kontrollnak a megkerüléséhez, amelyet a zár alá vétel biztosít.¹²

A lefoglalás önálló alkalmazása ellen szól az is, hogy a Be. 151. § (1) bekezdése értelmében a lefoglalás dologra irányul, a bankszámla azonban nem dolog, hanem egy egyenleg, egy bankkal szemben fennálló követelés. A zár alá vétel esetében a 2013. évi CLXXXVI. törvény 25. §-a végrehajtotta a zár alá vétel tárgyainak pontosítását, külön nevesítve a követeléseket. A törvény miniszteri indokolása és az irodalom is hangsúlyozza, hogy „*A dolog, a vagyoni értékű jog, a követelés, illetve a szerződés alapján kezelt pénzüsszeg fogalmait a polgári jog rendszere alakította ki, az ott elfogadott definíció irányadóak.*”¹³

A Be. 159. § (1), (2), (7) és (8) bekezdéséből világosan következik, hogy bankszámla esetében a vagyonekobbzás biztosítására továbbra is a zár alá vétel szolgálhat, az eljárásban pedig a lefoglalás a végrehajtás módjaként, de nem önálló kényszerintézkedésként jelenhet meg.

Aggodalmat keltőnek tartjuk a vagyonekobbzás és a zár alá vétel alkalmazásának folyamatos kiszélesítésére irányuló jogalkalmazói törekvéseket is, melyek ezen intézmények parttalanná válásával fenyegetnek. Számos ügyben tapasztalható, hogy válogatás nélkül minden fellelhető vagyontárgyat évekre zár alá vesznek, még akkor is, ha az adott vagyontárgy a feltételezett bűncselekménnyel semmilyen kapcsolatba nem hozható, vagy annak legális eredete bizonyított. E körben jelentős problémának tartjuk, hogy például az Áfa adónemre elkövetett költségvetési csalások esetében a vádlott magánvagyonára is zár alá vételt rendelnek el, holott nyilvánvaló, hogy ha Áfa adónemben történt vagyoni hátrányokozás, akkor gazdagodás a társaságnál, mint adóalanynál következett be. A 95. BKv egyértelműen leszögezte, hogy az intézkedést az elkövetővel szemben, illetve akkor, ha az ilyen vagyonnal gazdálkodó szervezet gazdagodott, a 74. § (2) bekezdésére figyelemmel, azzal szemben kell alkalmazni. A BH 2013.292 számon publikált eseti döntés is elvi éllal rögzítette, hogy „Nem rendelhető el vagyonekobbzás a vádlottal szemben arra a pénzüsszegre, amellyel az általa elkövetett bűncselekmény - adócsalás - kapcsán nem ő, hanem az általa vezetett gazdálkodó szervezet gazdagodott.” Ezen jogegységesítő instrumentumok fényében még kevésbé érthető a jogellenes gyakorlat továbbélése.

További tendencia, hogy a vagyonekobbzás biztosítására olyan értékben rendelnek el zár alá vételt, amely messze meghaladja a gyanúsítás vagy a vád tárgyát képező vagyoni hátrányt, elkövetési értéket. A vádhoz kötöttség szempontjából is igen aggályos az a bírósági indokolás, amely a gépjárművek zár alá vételének feloldására a bírói szakban azért nem látott alapot, mert az elkövetési érték „a bizonyítási eljárás során alakulhat, változhat.”¹⁴

Számos esetben előfordul, hogy olyan vagyontárgyak zár alá vételére kerül sor, amelyek esetében a szerzés idejére, jogcímére, vagy anyagi forrására tekintettel teljesen egyértelmű, hogy azokat a terhelt nem a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerezte. A Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontjából következően ezen va-

¹² A téma szempontjából érdekes kitekintést nyújt az elektronikus pénz és a bitcoin biztosítása témájában SZATHMÁRY ZOLTÁN: *Az elektronikus pénz és a bitcoin biztosítása a büntetőeljárásban*. Magyar Jog 2015/11. 639–647. pp.

¹³ BELOVICS ERVIN – TÓTH MIHÁLY: *Büntető eljárásjog*. Budapest, 2013. 187. p.

¹⁴ Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 43.Kb.613/2016/2013. végzés.

gyontárgyak vagyonekobbzás alá nem eshetnek, így a későbbi vagyonekobbzás biztosításával zár alá vételük sem indokolható. Újabban azonban az ilyen vagyontárgyak zár alá vételének feloldására irányuló indítványokat arra hivatkozással utasítják el a bíróságok, hogy „a pénzösszegben elrendelhető vagyonekobbzás alkalmazásának indokoltsága esetén a vagyonekobbzás későbbi fedezetéül szolgáló vagyon biztosításaként a hatóság a terhelt bármilyen vagyontárgyát zár alá veheti”.¹⁵ A Kecskeméti Törvényszék ugyan csak arra hivatkozott, hogy „a vagyonekobbzás pénzösszegben fejezendő ki, amelynek biztosítása érdekében a terhelt bármikor szerzett vagyona zár alá vehető, ahogyan a bankszámlán lévő pénzösszeg is, függetlenül annak eredetétől”.¹⁶ Ezek az indokolások teljesen figyelmen kívül hagyják, hogy a vagyonekobbzás pénzösszegben kifejezett elrendelése olyan kivételes szabály, amelyre csak a Btk. 75. § (1) bekezdésében tételesen meghatározott esetekben kerülhet sor. Ennek első esete, ha a vagyon már nem lelhető fel. Amennyiben tehát például egy aranyórát szerzett a bűncselekmény eredményeként a terhelt, de már nincs meg az aranyóra, akkor egyértelmű, hogy annak a pénzértékére kell elrendelni a vagyonekobbzást. Ezt a szabályt azonban nem lehet arra használni, hogy legális úton szerzett vagyontárgyak, vagy például az Államkincstártól családtagotartási céllal utalt pénzösszegek zár alá vételét fenntartsák.

IV. A vagyonekobbzás és a polgári jogi igény konkurenciája

A bűncselekmény sértettje, illetve a sértetti képviselő gyakran szembesül azzal a dilemmával, hogy a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránti igényt büntetőeljárásban vagy polgári perben érvényesítse. E körben számos tényezőt kell mérlegelni, így például a polgári per illetékvonzatát, a polgári bíróságok vonakodását, hogy a büntetőeljárás jogerős befejezése előtt döntést hozzanak, vagy azt a tényt, hogy a büntető bíróságok még mindig számos esetben egyéb törvényes útra utasítják a polgári jogi igényt. A mikénti döntésnek azonban van még egy nagyon lényeges kihatása, a vagyonekobbzás kérdése.

A Be. 159. § (2) bekezdése értelmében a zár alá vétel egyaránt szolgálja a vagyonekobbzás és a sértett polgári igényének biztosítását. Tekintettel arra, hogy az elkobbzott vagyon az Államra száll, míg utóbbi esetben a sértett polgári igényének fedezetéről van szó, amennyiben a rendelkezésre álló vagyon mindkettőre nem nyújt teljes fedezetet, nyilvánvaló a két cél kollíziója. Az anyagi jogi szabályok törekszenek ennek feloldására, az más kérdés, hogy ez jól sikerült-e. A Btk. 74. § (5) bekezdés a) pontja kizárja a vagyonekobbzás elrendelését arra a vagyonra, amely *a büntetőeljárás során érvényesített* polgári jogi igény fedezetéül szolgál. A 69. BKv kiemeli, hogy „Nem értékelhető a vagyonekobbzás mértékét csökkentő vagy az intézkedés alkalmazását kizáró körülményként, ha a sértett a büntetőeljárásban igazolja, hogy kártérítési igényét polgári perben érvényesítette, de annak jogerős elbírálása még nem történt meg, ahogy az sem, ha az igény érvényesítésének szándékát bejelentette. Ezekben az esetekben ugyanis még kétséges, hogy az igény alapos-e, illetve milyen mértékben alapos”.¹⁷

¹⁵ Kecskeméti Járásbíróság 19.Bny.155/2017/2. számú végzés.

¹⁶ 3.Bpkf.47/2017/2. számú végzés.

¹⁷ BKv. 69.II. b) pont.

Megtörténhet tehát, hogy a sértett – bár a bűncselekmény elkövetését is megállapítják, és – a polgári perben is pernyertes lesz, nem fog tudni a követeléséhez jutni, mert addigra a jogerős büntető ítélet alapján az elkövető vagyonát elkobozzák az Állam javára. Ez igen komoly problémát jelent a sértett számára, ami világosan megmutatkozott egy csalás, illetve egy sikkasztás miatt folyó büntetőeljárásban. A két eljárásban született döntés azért is érdekes, mert mindkét döntést a Veszprémi Törvényszék hozta, ugyanakkor a két ügyben a két tanács ellentétes álláspontra helyezkedett. A sikkasztás miatt folyó büntetőeljárás rendkívüli elhúzódása miatt a sértett gazdasági társaság a polgári per megindítása mellett döntött. Annak ellenére azonban, hogy pernyertes lett az alperesként szereplő vádlottakkal szemben, a megítélt több százmillió forintos követeléshez nem jutott hozzá, mivel a büntetőbíróóság a vádlottakkal szemben vagyonekobjzást rendelt el. Ugyanezzel a problémával szembesült a Veszprémi Törvényszék egy másik tanácsa, ahol a csalás miatt folyó büntetőeljárásban a sértett bank polgári jogi igényét egyéb törvényes útra utasította. A bíróság azonban ebben az ügyben a kifejezett törvényi rendelkezés ellenére mellőzte a vagyonekobjzást, kifejtve, hogy „*ez a rendelkezés ellentmondásban van a jogalkotó szándéka szerint érvényesíteni kívánt reparáció elvével, illetve a sértettnek nyújtott jóvátételrel.*”¹⁸ A Györi Ítéletkönyv az ítélet ezen részét nem változtatta meg.¹⁹

Amennyiben a követelése fedezetétül szolgáló vagyont az Állam elkobozza, a sértett legfeljebb az Állammal szemben élhet követeléssel.²⁰ Ha ugyanis az Állam jogszabály erejénél fogva, valamint bírósági vagy más hatósági határozattal kártalanítás nélkül szerez tulajdonjogot, a dolog értékének erejéig felel a volt tulajdonosnak a tulajdonszerzéskor - jogszabály, bírósági és más hatósági határozat vagy visszerthes szerződés alapján - jóhiszemű személlyel szemben fennálló kötelezettségéért. Az állam felelőssége akkor áll fenn, ha a jogosult a volt tulajdonos vagyona végrehajtást vezetett, és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést.²¹ A sértett nem marad ugyan eszköztelen, de könnyen belátható, hogy ez további idővesztést és költséget jelent a számára.

V. A vagyonekobjzással kapcsolatos ügyészégi gyakorlat felülvizsgálata

A jogalkalmazási problémák feltárása és megoldása szempontjából jelentős lépésnek tekinthető a Legfőbb Ügyészség által végrehajtott, a vagyonekobjzással kapcsolatos ügyészégi gyakorlat átfogó vizsgálata.²²

A jelentés több szempontból is jogalkalmazási problémákat, contra legem gyakorlatot, vagy ellentétes döntéseket tárt fel. A jelentés is kitér többek között arra a problémára, hogy a Btk. 74. § (2) bekezdésében foglaltak nem érvényesülnek maradéktalanul a gyakorlatban. Előremutatónak tartjuk annak a Legfőbb Ügyészség általi megfogalmazását,

¹⁸ 4.B.884/2012/110. számú ítélet 36. p.

¹⁹ Bf.58/2014/15. számú ítélet.

²⁰ Vö. HOLLÁN MIKLÓS: *Vagyonekobjzás. Bűncselekményből eredő vagyon elvonása*. Budapest, 2008, 186. p., Legfőbb Ügyészség, Büntetőbíróági Ügyek Főosztálya: Összefoglaló jelentés a vagyonekobjzással kapcsolatos ügyészégi gyakorlat vizsgálatáról, BF.271/2016/10-I,14.

²¹ 2013. évi V. törvény, ötödik könyv, 5:42. (1) bekezdés.

²² Legfőbb Ügyészség, Büntetőbíróági Ügyek Főosztálya: Összefoglaló jelentés a vagyonekobjzással kapcsolatos ügyészégi gyakorlat vizsgálatáról, BF.271/2016/10-I.

hogy „amennyiben nincs adat arra, hogy a gazdasági társaságot terhelő adó megfizetésének elmulasztásával „megspórolt” összeg a gazdasági társaságot képviselő terhelthez jutott volna, úgy vagyonekobjásra is csak a társasággal szemben kerülhet sor”.²³ A jelentésből egyértelműen következik, hogy ilyenkor e körben további bizonyítási kötelezettség hárul az ügyészre, és automatizmusokra nem lehet vagyonekobjást, illetve zár alá vételt alapozni.

Összefoglalóan megállapítható tehát, hogy a jogalkalmazásban felelhető anomáliák jelentős része a törvényszöveg és a már eddig is elfogadott nagyszámú jogegységesítő instrumentum következetes alkalmazásával kiküszöbölhető. Jogalkotási lépés a sértett polgári jogi igényének hatékonyabb biztosítása érdekében tűnhet szükségesnek, mivel az ezen szempontot teljes mértékben érvényre juttató bírói gyakorlat *contra legem*.

²³ Uo. 37. p.